

Vilim

Ribić

Svojevremeno sam upozorio na apsurd: na željeznici 43% radnika ima osnovnu školu, a u obrazovanju 80% radnika ima VSS. Prosječna plaća na željeznici veća je 13% od one u obrazovanju

Odlučnost, izravnost i odrješitost Slavka Linića svakako je vrлина. Ona očito impresionira dio javnosti nakon godina neartikuliranih politika i političara. Bilo bi sjajno kada bi tog čovjeka pratile i druge vrline, kao npr. upućenost, pravednost, političko poštenje i širina shvaćanja... Na žalost sve upućuje da se radi o čovjeku jedne dimenzije, hipostazi ideje tehnokrata koji poznaje samo profit i efikasnost.

Slavko Linić najavio je smanjenje plaća u javnom sektoru do kraja ove godine. Pritom je dodao da će ga to posvađati sa sindikalnim vođama. Zanimljivo, on unaprijed zna ishod pregovora. On dakle, pregovore shvaća kao ultimatum, a ne kao dijalog u okviru kojega bi možda i on mogao promijeniti mišljenje ili postići neku vrstu kompromisa. Takva vrsta isključivosti radikalizira socijalni ambijent. Ona šalje poruku da su svi nerazumni, svi neodgovorni i svi destruktivni, osim njega.

Nije jasno komu u javnom sektoru misli smanjiti plaće. Plaće je moguće smanjiti svima, ali bi taj postupak bio duboko nepošten, jer nisu svi ljudi u javnom sektoru u jednakom položaju niti su se svi jednako odricali u krizi. Konstatacija kako javni sektor do sada nije dao doprinos krizi nije istinita, barem ne u cijelosti.

Zaposlenici na državnom proračunu do sada su se odrekli 7,4 milijardi kuna do 2009. godine (smanjenje osnovice za 6%, odricanje od božićnica, od ugovorenog rasta plaća i sl.). To su ogromni novci koje bi sposobna politika znala kapitalizirati.

Inače, javni sektor čini pet velikih područja: javna poduzeća, javne službe (ob-

razovanje, zdravstvo), državne službe (policija, vojska...), državna uprava i lokalna uprava. Njihov položaj dijametralno je suprotan. Neki stoje jako dobro (javna poduzeća i lokalna uprava, i to najbolje u zemlji) a neki su godinama zapostavljeni (državna uprava, obrazovanje). Svojevremeno sam upozorio na apsurd, primjerice na željeznici 43% radnika ima osnovnu školu, a u obrazovanju 80% radnika ima visoku stručnu spremu. Prosječna plaća na željeznici veća je 13% od one u obrazovanju.

Moguće je plaće smanjiti onima koji nisu dali doprinos izlasku iz krize, a moguće je plaće smanjiti samo korisnicima državnog proračuna, neovisno o njihovom položaju i dosadašnjim odricanjima, jer je to najjednostavniji mod svake impotentne politike. Godinama su plaće svih korisnika državnog proračuna zaostajale za plaćama u privredi. Godinama se to i prije krize poticalo u ime rasterećenja gospodarstva, što upućuje da se tu radi o ideologiji. Tu mantru ponavljale su međunarodne financijske institucije, sve vlade do sada i prokaptalski mediji iz svih truba.

Posljedice kontinuiranog pritiska su zaostajanje plaća svih korisnika državnog proračuna u prošlom desetljeću. U državnoj upravi to zaostajanje iznosi čak 30% u relativnom smislu, što znači da se za toliko pogoršao položaj državnih službenika u odnosu na radnike iste kvalifikacije u gospodarstvu. U obrazovanju i zdravstvu to iznosi manje, 11%, zahvaljujući stanovitim dodacima koje su sindikati, s većom štrajkaškom moći, uspjeli izboriti. Čak i sada u vrijeme krize, pogoršava se relativni polo-

žaj državnih službenika jer cijena rada u gospodarstvu raste, doduše po veoma niskim stopama. Od travnja 2009. godine plaće su u državnoj upravi realno pale za 11,3% zbog inflacije, a čak su se i relativno pogoršale u odnosu na prosječnu plaću u privredi za 5,4% u tom razdoblju. Danas početnik sa završenim diplomskim studijem i s jednom godinom staža ima plaću 17% nižu od prosječne plaće u privredi.

Iz ovoga je potpuno vidljivo zašto je državna uprava ostala bez kvalitetnog kadra, bez kojega, uvjeren sam, niti jednoj politici nije moguće ostvariti planirane i obećane ciljeve. Valja spomenuti da niti u drugim zemljama državni službenici ne uživaju visoke plaće, ali te plaće nisu toliko niže da bi predstavljale razlog za napuštanje državne službe ili toliko niže kako to može ispasti u Hrvatskoj.

Posebno je zanimljiv apsurdni nered u plaćama unutar javnog sektora. Godinama prije krize javna poduzeća i lokalna uprava pumpale su rast plaća, što je izazivalo veći rast i u privatnom sektoru (po stopama od 7% prosječno), a za svima njima pokušavale su trčati javne i državne službe. Ne samo kada je riječ o plaćama već i po broju zaposlenika prednjače javna poduzeća (dvostruko više nego u EU), koja su očita mjesta najvećih neracionalnosti u zemlji. Teško je ne povezati tamo otkriveni kriminal s izdašno kupovanim socijalnim mirom. Međutim, u državnoj upravi politika nije imala tu priliku, pa nije niti davala ustupke zaposlenicima. Slično je i s javnim i državnim službama. Zapostavljenost tih sektora vidljiva je i prema nedostatnom broju zaposlenika u obrazovanju, zdravstvu i policiji u međunarodnim usporedbama.

Posebna je epizoda odnos plaća između lokalne i državne uprave. Primjerice, pravnik koji radi u lokalnoj upravi, prima bitno veću plaću (i do 60%) od kolege mu istih kvalifikacija na istom radnom mjestu u državnoj upravi. Nismo našli niti jednu zemlju u kojoj postoje ovakve razlike, a ako postoje one su neznatno veće u korist državne uprave. U Hrvatskoj i dalje imamo dvostruke sustava plaća, protivno temeljnom načelu o jednakosti plaći za jednak rad.

Slavko Linić o tome ništa ne zna. Štoviše, ne zanima ga. Ali vodi politiku plaća. To mi se ne čini niti razumno, niti odgovorno, a najmanje politički pošteno. **O**